

Speidernes beredskapsgruppe sør-vest
v/Ivar Anton Nøttestad

Trondheim, 06.09.2021

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/4084

Saksbehandler:
Arnt Hegstad

Vedtak i klagesak om bruk av snøskuter til kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Frafjordheiane landskapsvernområde

Vi viser til klage på vedtak truffet av verneområdestyret 15.02.2021. Klagesaken ble oversendt til Miljødirektoratet 25.03.2021.

Vedtak

Miljødirektoratet opprettholder vedtak truffet av Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane datert 15.02.2021. Vi mener all kjentmannskjøring med snøscooter bør skje innenfor de rammer som er trukket opp i politiets øvingsplan for området. Verneområdestyret vil kunne behandle en ny søknad fra beredskapsgruppen før vintersesongen.

Vedtaket er truffet med bakgrunn i forskriftene for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde, Frafjordheiane landskapsvernområde og naturmangfoldloven § 48.

Kort om bakgrunnen for saken

Speidernes beredskapsgruppe søkte i brev 3.2.2021 om bruk av snøskuter for øvingskjøring/kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Frafjordheiane landskapsvernområde. I søknaden blir det vist til egen risikoanalyse, planlagte øvinger samt øvingsplanen fra Sør-Vest politidistrikt.

Verneområdestyret behandlet søknaden fra Speidernes beredskapsgruppe i møte 15.2.2021 og avsto søknaden. Avslaget var i det vesentlige begrunnet med at søknaden ikke var i tråd med godkjent øvingsplan fra Sør-Vest politidistrikt.

Vedtaket ble påklaget av Speidernes beredskapsgruppe 17.02.2021.

Klagen på vedtaket ble behandlet av verneområdestyret 8.3.2021. Verneområdestyret fant ikke grunnlag for å endre eller oppheve eget vedtak. Klagesaken ble derfor oversendt til Miljødirektoratet 25.03.2021.

Begrunnelse for klagen

Hovedinnholdet i klagen er at verneområdestyret ikke har gjort en konkret avveining mellom vernehensyn og redningsgruppa sine behov for øving, dvs. at de ikke har vurdert de konkrete opplysningene som er gitt om behovet for øvingskjøring ut over det som kommer frem av politiets øvingsplan.

Beredskapsgruppen peker på at det er det offentliges ansvar å legge til rette for at frivillige mannskaper har anledning til relevant øvingsvirksomhet for å sikre at innsatsen ved redningsaksjoner kan skje på en forsvarlig måte, og uten risiko for deltakende mannskap.

Verneområdestyrets vurdering av klagen

Verneområdestyret kan ikke se at det har kommet nye opplysninger i saken som gir grunnlag for å endre verneområdestyret sitt vedtak. Verneområdestyret viser til at Sør-Vest politidistrikt har gjort en avveining av vernehensyn og beredskapshensyn i den godkjente øvingsplanen for området.

Ved utarbeidelse av øvingsplanen har også politiet innhentet erfaringer og innspill fra forrige planperiode. Verneområdestyret kan derfor ikke se at det må gjøres ytterligere vurderinger av beredskapshensyn som nevnt i klagen.

Lovgrunnlag

Verneforskriften for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde punkt IV nr. 5.1 har et forbud mot motorisert ferdsel på land. Tilsvarende forbud finnes i verneforskriften for Frafjordheiane landskapsvernområde § 3 nr. 5.1.

I verneforskriften for Frafjordheiane landskapsvernområde § 3 nr. 5.3 framkommer det at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til bruk av motorkjøretøy på frossen, snødekt mark i forbindelse med øvelseskjøring. Verneforskriften for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde har ikke en tilsvarende bestemmelse. Søknaden om kjentmannskjøring må derfor behandles etter naturmangfoldloven § 48 i dette området.

Naturmangfoldloven § 48 første ledd første alternativ gir forvaltningsmyndigheten adgang til å dispensere fra vernevedtak dersom dispensasjonen ikke er i strid med verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Søker har ikke *krav* på å få dispensasjon selv om vilkårene er oppfylt. Dette er en snever dispensasjonsbestemmelse som ikke kan benyttes for å utvide de rammene som er satt i vernevedtaket og verneforskriften.

Klima- og miljødepartementet har 15.05.2020 utarbeidet retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og verneområder. Rundskrivet legger bl.a. føringer for verneområdestyrenes skjønnsmessige vurderinger av søknader om kjentmannskjøring.

Miljødirektoratets vurderinger

Miljødirektoratet er klageinstans for vedtak truffet av nasjonalpark- og verneområdestyrer. Klageinstansen kan etter forvaltningsloven § 34 prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Dersom en klage fører frem, kan klageinstansen treffe nytt vedtak i saken, eller oppheve det opprinnelige vedtaket og sende saken til ny behandling i underinstansen.

Vi legger til grunn at klagen fra Speidernes beredskapsgruppe er rettidig mottatt. Vi finner også at saken er tilstrekkelig opplyst til at klagen kan behandles. Det finnes samlet sett mye informasjon om disse verneområdene som høyfjellsøkosystem.

Formålet med vern av Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde er *«å ta vare på eit samanhengande, særmerkt og vakkert naturområde med urørte fjell, hei og fjellskogsområde med eit særmerkt plante- og dyreliv, stølsområde, beitelandskap og kulturminne»*, samt *«å ta vare på eit samanhengande fjellområde som leveområde for den særlegaste villreinstamma i Europa.»*

Formålet med Frafjordheiane landskapsvernområde er bl.a. *«å ta vare på eit representativt, særprega og vakkert landskap, med bratte fjord- og dalsider via lågheiar og opp til glattskurt høg fjell»* og *«å ta vare på vatn og vassdrag, viktige leveområde for eit særmerkt plante- og dyreliv, geologiske landskapsformer, samt beite- og stølslandskap med automatisk freda og nyare tids kulturminne»*.

Ved alle vedtak som berører naturmangfold, skal prinsippene i naturmangfoldloven § 8-12 vektlegges som retningslinjer i den grad de er relevante i saken.

Ny plan for øvingskøyring/kjentmannskøyring i de aktuelle områdene ble godkjent av Sør-Vest politidistrikt 16.12.2020. Planen gjelder for perioden 2021 – 2024. Sør-Vest politidistrikt har ved utarbeidelse av planen hatt dialog med vernemyndigheten og ulike redningsgrupper.

Øvingsplanen viderefører i all hovedsak praksis fra tidligere plan mht antall turer og at kjøring i hovedsak skal skje i turistforeninga sitt merka løypenett og andre etablerte ferdselsårer.

De traseene det var søkt om å få benytte i søknaden fra beredskapsgruppa lå i stor grad utenfor det merka og etablerte løypenettet. Flere av traseene lå f.eks. i viktige vinterbeiteområder for villrein og i den viktige trekk-korridoren mellom Svartevassmagasinet og Blåsjø.

Vi nevner også at observasjoner av villrein i Frafjordheiane kan tyde på at villreinen er i ferd med å ta området i bruk etter flere års opphold. Det er i så fall svært viktig at det ikke skjer uheldig forstyrrelse av reinen.

Det er også opplyst at flere av de omsøkte kjørerutene overlapper aktuelle kjøreruter for andre beredskapsgrupper og hjelpekorps.

Gjeldende øvingsplan ble godkjent etter en lengre prosess der både Statsforvalteren i Agder, hjelpekorps, redningsgrupper og verneområdestyret var involvert. Av øvingsplanen går det frem at den skal *«bidra til at de frivillige blir best mulig rustet til reelle hendelser/aksjoner, både i forhold til egen sikkerhet og kjennskap i sitt primærområde»*. Samtidig skal planen ivareta verneformålet som bla. innebærer at motorisert ferdsel må være å anse som strengt nødvendig.

Vi har forståelse for at redningstjenesten har behov for kjentmannskjøring i de meste brukte delene av disse verneområdene. Slik kjentmannskjøring bør i første rekke forbeholdes de traseene som er mest benyttet og hvor det erfaringsmessig er størst behov for redningsaksjoner.

Verneområdestyret har ansvar for å ivareta verneverdiene i disse områdene og skal med bakgrunn i verneforskriftene avveie beredskapsmessige hensyn opp mot ulemper for bl.a. dyreliv. En godkjent øvingsplan fra politiet skal naturligvis stå sentralt ved en slik vurdering.

I retningslinjene av 15.5.2020 som Klima- og miljødepartementet har utarbeidet i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet, er øvingsplaner godkjent av politiet også gitt en sentral betydning. Disse planene er viktige for vernemyndighetens skjønnsutøvelse og legger føringer for hvilken dispensasjonspraksis som bør følges.

Miljødirektoratet mener verneområdestyret kan legge avgjørende vekt på den godkjente øvingsplanen uten samtidig å måtte gjøre en konkret avveining av alle foreslåtte traseer i søknaden. Miljødirektoratet har ikke grunnlag for å overprøve de redningsfaglige vurderingene som er gjort gjennom utarbeidelsen av øvingsplanen. Vi legger imidlertid til grunn at det er svært stor avstand mellom de traseene som er skissert i søknaden og de anbefalingene som ligger i øvingsplanen. Det må derfor kunne aksepteres at verneområdestyret i foreliggende tilfelle har valgt å avslå hele søknaden - i stedet for å godkjenne de deler av søknaden som ligger innenfor rammen av øvingsplanen.

Vi mener verneområdestyret vil kunne behandle ny søknad fra beredskapsgruppen før vintersesongen.

Vi kan ikke se at det er feil ved saksbehandlingen som gir grunnlag for å endre verneområdestyrets vedtak. Det er heller ikke grunnlag for å overprøve de skjønsmessige vurderingene som er gjort av verneområdestyret.

Klagerett

Vedtaket er endelig, og dere kan ikke klage på vedtaket.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Fossum
seksjonsleder

Arnt Hegstad
fagdirektør

Kopi til:

Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane